

Problems of Educational Unions and Solutions: A Qualitative Study

Murat TAŞDAN

KafkasUniversity, Faculty of Education

Abstract

Main purpose of this study is to determine the problems of educational unions depending on the perceptions of the teachers who are the members of a union or who find the ways to solve such problems. The study is in a survey model and it was carried out using qualitative research design. The study was carried out during the 2011-2012 education year on a total of 40 teachers, 20 of whom were the members of a union, 20 of whom were not, working for 10 primary schools in Kars province. As a data collection instrument a semi-structural interview form titled "Problems of Educational Unions" was used in the study. Data analysis was done using content analysis technique, one of the qualitative data analysis techniques. According to the result of the study the teachers who were the members of an educational union stated common problems educational unions in Turkey confront were economic problems, not finding enough number of members, not meeting the needs of teachers, not making the teachers being aware of such unions, not trying to solve the problems of the teachers properly, not functioning enough due to the influence of political pressure, not serving sufficiently because of the fearing of political interference, and not being taken into consideration by the government.

Keywords: Union, teacher organization, educational union, problems of unions, future of unions

INTRODUCTION

The qualities of the union movements differ from country to country. Business unionism is advanced (pragmatist unionism in other saying) in The United States of America, and non-revolutionary reformist unionism is advanced in England, and class unionism and political unionism are advanced more in Continental Europe (Ekin, 1996, 18; Yılmaz, 2010).

Knowledge about unionism, union-experience and union abilities are insufficient in Turkey. Moreover, this insufficiency sometimes loads unions with charges that are not their business and that they cannot overcome (Sendikal Birlik Dergisi, 2004,1).

In Turkey, as of the year of 2011 the unionization rate is 57,58 % in education sector (<http://www.csgeb.gov.tr/csgeb>). Teacher unions are legally charged with identifying and meeting the expectations of teachers (Bascia, 2000). According to researches, the most important reasons of teachers' not being a member of unions are; teachers do not consider unions as important and they do not believe in the necessity of unions, they do not trust administrators and authorities of unions enough, they regard that unions are too closely related with politics, they see unions as a part of political ideology, and their not having enough knowledge about the unions and their activities

(Akyüz, 1980; Taş,1995; Erdem, 1996; Yavuz 2003; Serinoğlu, 2004; Baysal, 2006; Yıldırım, 2007; Gökçe, 2008).

Main objective of this research is to present the problems according to views of teachers that education unions experience and to offer a solution for these problems. To reach this main purpose, following questions are tried to be answered. According to teachers who are union members and not member of a union; what are the main problems that education unions experience? Are there any material and moral pressures on education unions? If there, what are these pressures? Is there any relationship between education unions and political parties and ideologies? What are the opportunities and threats in front of the unions? What should be done for the solution of the problems that unions face?

METHODOLOGY

This research has been patterned in literature review model and conducted by using qualitative research method.

Participants

In this research 40 participants, who work in 10 different elementary schools in Kars, 20 of which are members of a union and 20 of are not a member of a union, have been interviewed.

Data-Collection Tool and the Analysis of Data

In this research, semi-structured interview form is used as a data-collection tool. “The Problems Education Unions Experience” interview form is constituted of 5 personal information and 5 questions for identifying the problems that unions experience.

Analysis of the Data

Research data are analysed by using content analysis technique, a qualitative data analysis technique.

Forming of the Categories

In the research, the elements related to education union are identified by utilizing from the literature (Taş, 1995; Demiryürek,2008; Gül, 2007; Şimşek and Seashore, 2008; Uçkan and Kağnıcıoğlu, 2008; Özkiraz and Talu, 2008; Gökçe, 2009; Uluta and Sönmez, 2011) about the issue. Elements which are grounded on are ; “Problem, pressures towards to unions, future of the unions, developing the quality of unions”.

CONCLUSION, DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS

According to unionized teachers, the most important problems faced by education unions in Turkey are those; economic difficulties, inability to find adequate members, inability to meet teachers expectations, inability to introduce themselves sufficiently, inability to voice the problems of teachers in a real sense, inability to do sufficient activities for fear of violating anyone and not being taken seriously by the government.

When it comes to non-unionized teachers, the most important issues of education unions are those; their lack of adequate sanctions on the government forces, inability to introduce themselves sufficiently, teachers' unwillingness to become a member of any union.

In Turkey, relations between unions and political parties are regarded as one of the most crucial problems. Unions have always been regarded within a domain as a result of the structures that cannot form "tradition" and, in this sense, any specific model (Lordoglu, 2004).

Some of the unionized teachers state, in relation to the future of the unions, that they (unions) will be closed as teachers have done nothing for them, and they (unions) will not leap forward as they do not have any static structure. As they are constantly on the agenda of governments and there are not any managers who understand the affairs of unions, teachers express that their futures (unions) will not be very bright.

Unionized teachers point out that if they make the future of unions better, they should not only be objective but also keep away from political ideology. It must not be forgotten that they ought to focus upon the issues of education and training. According to them, what the other crucial criteria is that the claims of teachers should be evaluated first.

In this study, it has been proved that unionized and non-unionized teachers have to agree on the necessity of gathering all education unions under one roof in order to increase the quality of education unions in Turkey. Unionized teachers state that union officials should deal with the problems of teachers instead of focusing on the range of politics, keep in touch with teachers (them), and work hard than expected in order to improve the qualities of the unions.

INONU UNIVERSITY JOURNAL OF THE FACULTY OF EDUCATION
August 2012 ♦ Volume 13, Issue 2, pp. 57-78

Eğitim İşkolundaki Sendikaların Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri - Nitel Bir Çalışma

Murat TAŞDAN

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, sendikali ve sendikasız öğretmenlerin görüşlerine göre eğitim sendikalarının yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırma tarama modelinde desenlenmiş ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kars'taki 10 ilköğretim okulunda görev yapan 20'si sendika üyesi, 20'si sendika üyesi olmayan öğretmen olmak üzere toplam 40 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak "Eğitim Sendikalarının Yaşadıkları Sorunlar" başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler nitel veri analizi tekniklerinden içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda sendikali öğretmenler Türkiye'deki eğitim sendikalarının karşılaştıkları en önemli sorunları; ekonomik sıkıntılar, yeterli üye bulamama, öğretmenlere yeterince yardımcı olamama, yeteri kadar kendilerini tanıtamama, gerçek anlamda öğretmenlerin sorunlarına değinmeme, siyasi baskıdan korkularak, kimseye ters düşmemek adına yeterli faaliyet yapmama, hükümet tarafından ciddiye alınmama olarak ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sendika, öğretmen örgütlenmesi, eğitim sendikası, sendikaların sorunları, sendikaların geleceği.

GİRİŞ

Sendikal hareketlerin nitelikleri ülkelere göre farklılık göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (A.B.D.) ekonomik sendikacılık diğer bir ifade ile pragmatist sendikacılık, İngiltere'de ihtilalci olmayan reformist sendikacılık, Kıta Avrupası'nda ise sınıf sendikacılığı ve siyasal sendikacılık daha çok gelişmiştir (Ekin, 1996, 18; Yılmaz, 2010). Türkiye'de ise sendikacılık demokratikleşme ve batılılaşma sürecinde, Avrupa ve A.B.D.'nin etkisinde uzun süreli kesintiler ile var olma mücadelesi vermiştir.

Dünyada endüstri ilişkileri alanında köklü değişiklikler meydana gelirken, Türk endüstri ilişkilerinin bu gelişmelerden etkilendiği ve buna uygun bir yapılanma sürecine girdiği görülmektedir. Bununla beraber modernleşme sürecini kendisine Batıyı model alarak gerçekleştiren toplumların, Batı'dan aktardıkları kurum ve kuralların kendi toplumsal dinamikleriyle çatışma içine girdiği, Türkiye'nin modernleşme süreci de dikkate alındığında, bilinen bir gerçektir. Sendikaların gerek ortaya çıkış süreci, gerek sosyo-ekonomik konumlanışı açısından da durum benzerlik göstermektedir (Yılmaz, 2010).

Öğretmenler kamu çalışanları arasında en çok sayıyı oluşturan, nitelik olarak daha iyi öğrenim görmüş ve toplumun dar gelirli kesimlerinden gelmiş kişilerdir.

Vermiş oldukları hizmetin toplumun tüm katmanlarına yönelik olması, toplumdaki tüm sıkıntıları yaşamalarına ve gözlemlenmelerine neden olmuştur. Bütün bu etmenler öğretmenleri daima dinamik ve örgütlenmeye yakın bir çalışan kesimi olarak ortaya çıkarmıştır (Altunya, 2008, 20).

Eğitim sendikaları, öğretmenlerin beklentilerini belirlemek ve karşılamak ile yasal olarak yükümlüdürler. Öğretmen sendikaları, öğretmenlerin toplumsal katılımı, okuldaki rolleri ile birlikte saygınlık kazanmaları ve öğretmenlerin sosyalleşmelerinde önemlidir (Bascia, 2000).

Ancak Türkiye’de sendikacılık bilgisi, deneyimi ve sendikal beceriler yetersizdir. Bu yetersizlikler örgütlenme ile birlikte sendikal amaçların, misyon ve vizyonunun tespitindeki acemilik ve savrulmalara sebep olmaktadır. Hatta bu yetersizlik bazen sendikalara, kendi işleri olmayan ve altından kalkmalarının da mümkün olmadığını görevler yüklemektedir (Sendikal Birlik Dergisi, 2004, 1).

Türkiye’de ilk öğretmen örgütlerinin kuruluşundan günümüze kadar yüzyıl geçmiştir. Bu süre, meslekî bir örgütlenme süreci için az değildir. İşçi örgütlenmelerinin de aynı dönemde başladığı düşünülürse, bugün meslekî örgütlenmeyi tam anlamıyla tamamlayamayan öğretmenlerin, meslekî örgütlenmelerinde önemli sorunlarla karşılaştığı söylenebilir. Mesleğin saygınlığına uygun örgütlenmenin doğru temeller üzerinde tamamlanabilmesi ve bu yolla öğretmenlerin meslekî dayanışma içerisinde haklarını savunabilmeleri için geçmişin olumlu ve olumsuz deneyimlerinden dersler çıkarılması gerekmektedir (Uygun, 2009).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın verilerine göre Türkiye’de 2011 yılı itibarıyla toplam 909.168 eğitim çalışanı yer almakta ve bu çalışanların 524.490’ı sendika üyesiyken, 384.678 eğitim çalışanı sendikaya üye değildir. Eğitim sektöründe sendikalaşma oranı % 57,58’dir (<http://www.csgeb.gov.tr/csgeb>). Bu şu anlama gelmektedir; Türkiye’deki eğitim çalışanlarının % 42,32’si herhangi bir sendikaya üye değildir. Alanyazında değişik araştırmaların bir boyutu olarak öğretmenlerin eğitim sendikalarına bakış açıları incelenmiştir. Bu araştırmalarda öğretmenlerin sendikalara üye olmamalarının en önemli sebepleri; öğretmenlerin sendikalara önem vermemeleri ve gerekliliğine inanmamaları, sendikaların yöneticilerine ve yetkililerine yeterince güvenmemeleri, sendikaları siyaset ile çok yakın ilişkili görmeleri, sendikaları siyasal ideolojilerin bir parçası olarak görmeleri, sendikalardan ve sendikaların etkinliklerinden yeterince bilgi sahibi olmamalarıdır (Akyüz, 1980; Taş, 1995; Erdem, 1996; Yavuz, 2003; Serinoğlu, 2004; Baysal, 2006; Yıldırım, 2007; Gökçe, 2008; Ulutaş ve Sönmez, 2011).

Eğitim çalışanlarının ve bu grup içerisinde öğretmenlerin, yukarıda ifade edilen sebeplerin de etkisiyle yeterince örgütlenememeleri, eğitim sisteminde kalıcı ve doğru çözümler üretilmesini engelleyen sebeplerden birisidir.

Bir toplumun genel olarak demokratikleşme düzeyini gösteren ölçütlerden birisi de örgütlenme düzeyidir. Bir mesleğin, meslek olma koşullarından birisi de meslek çalışanlarının örgütlenme düzeyleridir. Bu anlamda Türkiye’deki eğitim çalışanlarının örgütlenmesi hem eğitimin niteliği, hem de öğretmenlik mesleğinin saygınlığının artması bakımından önemlidir. Öğretmenlerin sendikalaşma düzeyinin ve bu bağlamda eğitim sendikalarının niteliklerinin artması sendikaların mevcut sorunlarını çözmeleri ve kendilerini yenilemelerine bağlıdır. Bu yüzden Türkiye’deki mevcut

eğitim sendikalarının sorunlarının tespiti ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin ortaya konulması önemlidir.

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin görüşlerine göre eğitim işkolundaki sendikaların yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmektir.

Bu temel amaca ulaşmak için şu alt sorulara cevaplar aranmıştır.

Sendikalı ve sendikasız öğretmenlere göre;

- Eğitim sendikalarının yaşadıkları temel sorunlar nelerdir?
- Eğitim sendikaları üzerinde maddi ve manevi baskılar var mıdır? Varsa bu baskılar nelerdir?
- Eğitim sendikaları ile siyasal partiler ve ideolojiler arasında bir ilişki var mıdır?
- Eğitim sendikalarının önündeki fırsatlar ve tehditler nelerdir?
- Eğitim sendikalarının yaşadıkları sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinde desenlenmiş ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Türkiye'deki eğitim işkolundaki sendikaların yaşadığı sorunlar ve sorunların çözümüne yönelik öneriler, sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin görüşleriyle ele alınmıştır.

Katılımcılar

Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kars'taki 10 ilköğretim okulunda görev yapan 20'si sendika üyesi, 20'i sendika üyesi olmayan öğretmen olmak üzere toplam 40 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıları tanıttıcı bilgiler tablo 1'de verilmiştir

Tablo.1

Katılımcılara ilişkin kişisel ve mesleki bilgiler

<i>Sendikasız Öğretmen</i>		<i>Sendikalı Öğretmen</i>		
<i>Değişken</i>	<i>n</i>	<i>Değişken</i>	<i>n</i>	
<i>Cinsiyet</i>		<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	12	Kadın	7	
Erkek	8	Erkek	13	
<i>Medeni Hal</i>		<i>Medeni Hal</i>		
Evli	11	Evli	11	
Bekâr	9	Bekâr	9	
<i>Mesleki kıdem</i>		<i>Mesleki kıdem</i>		
1-5 yıl	9	1-5 yıl	5	
6-10 yıl	6	6-10 yıl	6	
11-15 yıl	3	11-15 yıl	4	
16-20 yıl	1	16-20 yıl	3	
20 yıl ve üstü	1	20 yıl ve üstü	2	
<i>Sendika değiştirdiniz mi?</i>				
Evet				8
Hayır				12

Tablo1’de görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, 21’erkek, 19’u kadın; 18’i evli, 22’si bekârdır. Öğretmenlerin 14’ünün mesleki kıdemi 1-5 yıl, 12’sinin 6-10 yıl, 7’sinin 11-15 yıl, 4’ünün 16-20 yıl arasında ve 3’ünün ise 20 yıldan daha fazladır. Araştırmada sendika üyesi 8 öğretmen “*sendika değiştirdiğini*”, 12 öğretmen ise “*sendika değiştirmedini*” ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Bu araştırmada öğretmenlerin eğitim sendikalarında yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler elde etmek amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “Eğitim *Sendikalarının Yaşadıkları Sorunlar*” görüşme formu 5 adet kişisel bilgidен ve sendikaların yaşadıkları sorunları belirtmeye yönelik 5 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

Araştırma verileri, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu amaçla önce görüşme verilerinin çözümlemesi yapılmış ve çözümlenen metin üzerinde kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra, birbiriyle ilişkili ve anlamlı bir bütün oluşturan kodlar, temalar altında birleştirilmiştir. Kodlama ve tema oluşturma sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veriler birbirinden bağımsız olarak iki araştırmacı tarafından kodlanarak aradaki tutarlılık incelenmiştir. Bu araştırmada, verilerin nasıl analiz edildiği, kategorilerin nasıl oluşturulduğu, araştırmanın geçerliğinin ve güvenilirliğinin nasıl sağlandığı sistematik ve açık bir biçimde aşağıda açıklanmıştır.

Kategorilerin oluşturulması. Araştırmada öncelikle eğitim sendikası ile ilgili ögeler, konuyla ilgili alanyazından yararlanarak (Taş, 1995; Demiryürek, 2008; Gül, 2007; Şimşek ve Seashore, 2008; Uçkan ve Kağnıcıoğlu, 2008; Özkiraz ve Talu, 2008; Gökçe, 2009; Uluta ve Sönmez, 2011) belirlenmiştir. Araştırmada temel alınan ögeler şunlardır: “*Sorun, baskı, senika-siyaset ilişkisi, sendikaların geleceği, sendikaların niteliğinin artırılması*”

Verilerin İşlenmesi

Kavramsal çerçeveyi oluşturan temalar belirlendikten sonra belirlenen ölçütler dikkate alınarak iki araştırmacı tarafından veriler ayrı ayrı kodlanarak tablolaştırılmıştır. Daha sonra iki araştırmacının belirlediği kodlar karşılaştırılarak kodların tutarlılığına bakılmıştır. Araştırmacılar tarafından belirlenen bütün kodlar, Kafkas Üniversitesi’nde görev yapan dört öğretim üyesine uzman görüşü almak amacıyla sunulmuştur. Alınan dönütlerden hareketle son düzeltmeler yapılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik. Bu araştırmada sonuçların geçerliğini artırmak amacıyla yapılan işlemler aşağıda açıklanmıştır.

1. Öğretmenler tarafından ifade edilen her açıklama rapor edilmiştir. Ayrıca temalar ve temalarda yer alan kodların objektif bir şekilde raporda yer almasına dikkat edilmiştir.
2. İçerik analizi yapabilmek için öncelikle eğitim çalışanlarının örgütlenmesi ile ilgili alanyazın ayrıntılı incelenerek yukarıda belirtilen temalar oluşturulmuştur. Kuramsal yapı, elde edilen kodları sınıflamak,

özetlemek ve kodlarla temaların tutarlı olup olmadığını belirlemede bir ölçüt olarak kullanıldığı için veriler kuramsal olarak desteklenmiştir.

3. Ayrıca bulguları destekleyici alıntılar doğrudan sunularak, geçerliğin artırılmasına çalışılmıştır.

Araştırma verilerinin güvenilirliği için aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

4. Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini artırmak için iki araştırmacının ayrı ayrı kodlayıcı güvenilirliği hesaplanmıştır. Ayrıca alan yazımından elde edilen sonuçlar ile içerik analizinden elde edilen sonuçların tutarlılığı da incelenerek sonuçların güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda “Eğitim Sendikalarının Yaşadıkları Sorunlar” görüşme formunda yer alan sorular için ayrı ayrı “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” belirlenmiş ve daha sonra Miles ve Huberman’ın (1994, 64) önerdiği güvenilirliği belirleme formülü kullanılarak kodlayıcı güvenilirliği hesaplanmıştır. Görüşme formundaki 5 soru için birinci araştırmacı 5 tema (*Sorun, sendikalara baskı, siyaset ilişkisi, sendikaların geleceği, sendikaların niteliğinin artırılması*); ikinci araştırmacı ise 4 tema (*sorun, siyaset ilişkisi, sendikaların geleceği, sendikaların niteliğinin artırılması*) belirlemiştir. Bu durumda temalar bölümü için güvenilirlik $4/4+1 \times 100 = \%80$ olarak hesaplanmıştır. Bu oran da temalar düzeyinde güvenilirlik için yeterli bir oran olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular, araştırmada elde edilen temel kategoriler dikkate alınarak sırasıyla sunulmuştur.

Kategori-1: Sorun

Araştırmada sendikasız öğretmenlerin yedisi sendikaların çalışmalarını “*yeterli bulmadıklarını*”, 12’si sendikaların çalışmalarını “*takip etmediğini*”, bir sendikasız öğretmen ise sendikaların çalışmalarını “*yeterli*” bulunduğunu ifade etmiştir. Sendikalı öğretmenlerin ise üçü sendikaların çalışmalarını genel olarak “*yeterli*” bulduklarını, 15’i “*yeterli bulmadıklarını*” ve ikisi ise sendikaların çalışmalarını “*takip etmediklerini*” ifade etmişlerdir.

Tablo 2’de sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin, sendikaların karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 2.
Sendikaların Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

<i>Sendikalı Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>Sendikasız Öğretmenler</i>	<i>f</i>
Ekonomik sıkıntılar	3	Hükümet üzerinde yeterli yaptırım gücünün olmaması.	2
Yeterli üye bulamama.	2	Kendilerini yeterince ifade edememeleri.	2
Öğretmenlere yeterince yardımcı olamama.	2	Öğretmenlerin üye olmak istememesi.	2
Eğitim alanında birliğin ve birlikteliğin sağlanmaması.	2		
Yeteri kadar kendilerini tanıtamamaları.	2		
Gerçek anlamda öğretmenlerin sorunlarına değinilmiyor olması.	2		
Hükümet tarafından ciddiye alınmamaları.	2		
Sorunları yoktur.	2		

Tablo 2’de de görüldüğü gibi sendikalı öğretmenlere göre eğitim sendikalarının yaşadığı en önemli sorunlar; ekonomik sıkıntılar, yeterli üye bulamama, öğretmenlere yeterince yardımcı olamama, kendilerini yeteri kadar tanıtmamaları, gerçek anlamda öğretmenlerin sorunları ile ilgilenmemedir. Sendikasız öğretmenler ise sendikaların hükümet üzerinde yeterli yaptırım gücünün olmamasını, kendilerini yeterince ifade edememelerini ve öğretmenlerin üye olmak istememesini en önemli sorunlar olarak ifade etmişlerdir.

Eğitim sendikalarının yaşadıkları sorunlar ile ilgili olarak; Sendikalı Ö-5 – “Yetenekli adam yok. Herkes kendine yontuyor. Adamı olana yardım prensibi var.” Sendikalı Ö-17“Sendikalar kahvehane gibi kullanılıyor.” Sendikalı Ö-18 “Faaliyetler yetersiz kalıyor. Siyasi baskıdan korkuluyor, kimseye ters düşmemek adına yeterli faaliyet yapılmıyor.” Sendikalı Ö-19 “Sendikaların tek sorunu öğretmenlerin sorunlarını çözememek olsa gerek.” Sendikalı Ö-20 “Bazı güç odaklarının güdümünde kalmaları.” Sendikasız Ö-6 “En büyük problem sendikaların hepsinin bir siyasi parti tabanlı olması. Bu çerçevede problemler genişletilebilir.” Sendikasız Ö-15“Vardır. Genel-geçer bir strateji geliştirememeleri, yeterince kendilerini tanıtamamaları ve maddi yetersizlikler.” Sendikasız Ö-20 “Mutlaka vardır. Bence tüm sendikalarda yaşanan sorunlar, eğitim sendikalarında da yaşanmaktadır.” olarak ifade etmiştir.

Kategori-2: Baskı

Tablo 3’te sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin sendikaların üzerinde maddi ve manevi baskı olup olmadığına yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.
Sendikalar Üzerindeki Maddi ve Manevi Baskılara İlişkin Öğretmen Görüşleri

<i>Sendikalı Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>Sendikasız Öğretmenler</i>	<i>f</i>
Siyasi partiler baskı yapıyor.	14	Siyasi partiler tarafından baskılar vardır.	13
Hükümetler baskı yapıyor.	11	Hükümetler baskı yapıyor.	10
Siyasi baskı olduğunu zannediyorum.	2	Siyasi baskılar olduğunu düşünüyorum	4
Hiçbir baskı görmedim.	2	Öğretmenler tarafından baskı altında olduklarını sanıyorum.	1

Tablo 3'te görüldüğü gibi sendikalı öğretmenlerin 14'ü, sendikasız öğretmenlerin de 13'ü siyasi partiler tarafından sendikalara baskılar yapıldığını ifade etmişlerdir. Yine sendikalı öğretmenlerin 11'i, sendikasız öğretmenlerin de 10'u hükümetlerin sendikalara baskı yaptığını ifade etmişlerdir. Yine sendikalı 5, sendikasız 5 öğretmen sendikalar üzerinde herhangi bir baskı olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Eğitim işkolunda faaliyet gösteren sendikaların üzerinde maddi ve manevi baskı olup-olmadığıyla ilişkili olarak; Sendikalı Ö-16 "*Her siyasi partinin kendi düşüncesinde bir sendikası var. Hükümet değiştikçe siyasi baskılarda oluşmaktadır.*" Sendikalı Ö-20 "*Hükümet hangi sendikaya yakınsa o sendikaya baskı olası değildir.*" Sendikasız Ö-1 "*Evet Hükümet. Bizim hakkımız için kurulan sendika sadece hükümetin çıkarlarını gözetmekte.*" Sendikasız Ö-19 "*Baskıdan ziyade düşünce yapısının benzerliğinden kaynaklanan beklentiler olabiliyor zaman, zaman.*" ifade etmiştir.

Kategori-3: Sendika ve Siyaset İlişkisi

Tablo 4'te sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin sendikalar ve siyaset arasında bir ilişki olup-olmadığına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.
Sendika ve Siyaset İlişkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

<i>Sendikalı Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>Sendikasız Öğretmenler</i>	<i>f</i>
Siyasi ilişki var doğal değil.	9	Evet, söz konusudur. Ama doğal olmadığını düşünüyorum.	12
Kesinlikle var. Bir dereceye kadar normal ama fazlası herkese zarar veriyor.	4	Kesinlikle söz konusudur ve doğaldır.	5
İlişki vardır ve doğaldır.	2	Söz konusudur. Aşırıya kaçmamak şartıyla doğaldır	2

Tablo 4'te görüldüğü gibi, sendikalı öğretmenlerin 9'u, sendikasız öğretmenlerin de 12'si sendika-siyaset ilişkisinin var olduğunu, ama bu ilişkinin doğru ve doğal olmadığını ifade etmiştir. Yine sendikalı 4 öğretmen ile sendikasız 2 öğretmen, sendika ve siyaset ilişkisinin bir dereceye kadar doğal olduğunu belirtmiştir. Sendikalı ve sendikasız 2 öğretmen ise sendika-siyaset ilişkisinin var olduğunu ve bu ilişkinin doğal olduğunu ifade etmiştir.

Eğitim işkolunda faaliyet gösteren sendikalar ve siyaset ilişkisi ile ilgili olarak; Sendikalı Ö-3 “Ölçüler dâhilinde olmalıdır.” Sendikalı Ö-8 “Evet hepsi çeşitli ideolojilerden beslenir.” Sendikalı Ö-13 “Elbette söz konusudur ve hayli doğaldır. Taraf olmamak elde değildir. Taassup anlamında bağlı olmasalar da bağlantılı oldukları düşüncesindeyim.” Sendikalı Ö-17 “Evet söz konusudur. Doğal bulmuyorum hatta tek bir çatı altında toplanılmasını daha doğru buluyorum.” Sendikalı Ö-18 “Kesinlikle söz konusudur, Sendikaların tarafsız olacağına ihtimal vermem.” Sendikalı Ö-19 “İlişki hepsinde söz konusu ve bu birliği bozucu bir durum. İdeolojik sendikalar güvenilirliğini yitirir.” Sendikasız Ö-3 “Kesinlikle sendikaların siyasi ideolojisi olmamalıdır.” Sendikasız Ö-4. “Kesinlikle vardır. Doğaldır. Türkiye’ de siyasi ideolojinin karışmadığı bir kurum yok zaten.” Sendikasız Ö-9 –“Bence var. Bunların olması doğal. Çünkü insanın olduğu her yer de siyasi ideoloji vardır.” Sendikasız Ö-15 “Tabi ki vardır. Bence doğal değil. Sendikanın amacı siyasi propaganda yapmak değil; bir amaca hizmet etmektir.” Sendikasız Ö-16 “Eğitim sendikaları ile siyasi ideolojiler arasında bir ilişki olduğunu düşünmüyorum.” Sendikasız Ö-20 “Kesinlikle eğitim sendikaları ile siyasi ideolojiler arasında ilişki var. Olmasaydı her siyasi görüş göre ayrı sendika olmazdı. Doğaldır ama olmamalı bence.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Kategori-4: Gelecek

Tablo 5’te sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlerin sendikaları nasıl bir gelecek beklediğine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 5.
Eğitim Sendikalarının Geleceğine İlişkin Görüşler

<i>Sendikalı Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>Sendikasız Öğretmenler</i>	<i>f</i>
Objektif olmaları lazım. Siyasi ideolojiden uzak; eğitim ve öğretim sorunlarına eğilmesi lazım.	3	Eğitim sendikalarının geleceğini iyi görmüyorum	3
İyi fırsatları en iyi biçimde değerlendirmesi gereklidir	3	Kafa yapısı değişmedikçe hiçbir gelecek görmüyorum maalesef.	3
Toparlanılmalı ve yapılacak işler ciddiye alınarak başta öğretmenlerin talepleri değerlendirilmeli.	3	Etki altından kurtulmaları gerekiyor.	2
Statik bir yapıya sahip oldukları düşüncesindeyim. Bir sıçrama yapacaklarını sanmıyorum.	3	İnşallah ileride daha çok gelişecek. Hükümetlerin baskısı azalacak.	1
Çok parlak görmüyorum iktidarın ya da muhalefetin veya çeşitli örgütlerin güdümünden çıkmaları fırsat olur.	2	Eğitim sendikalarının geleceği de bugünkü ile aynı olur. Çünkü aynı yerlerinde saydıklarını düşünüyorum. Siyasi faaliyetler burada çok etkili.	1

Tablo 5’te görüldüğü gibi sendikalı öğretmenler sendikaların geleceği ile ilişkili olarak objektif olmaları, eğitim-öğretimin sorunları ile ilgilenmeleri, fırsatları iyi değerlendirmeleri ve toparlanarak öğretmenlerin beklentilerini karşılamaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Sendikalı öğretmenler sendikaların iktidar, muhalefet veya herhangi bir örgütün güdümünden çıkmalarının sendikalar için fırsat olacağını ifade etmişlerdir. Sendikasız öğretmenler ise eğitim sendikalarının geleceği ile ilgili olarak çok umutlu olmadıklarını ve mevcut anlayışlarını değiştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Sendikasız öğretmenler hükümetlerin baskısının azalması ile sendikaların geleceğinin daha iyi olacağını belirtmişlerdir.

Eğitim sendikalarının geleceği ile ilgili olarak; Sendikalı Ö-8 “*Vaatlerle üye kaydedildiği sürece sendikaların durumu gayet iyi olacak. Sendikalar sadece insanları bölmeye, meslek grupları içinde ayrımcılığa yol açıyor.*” Sendikalı Ö9 “*Siyasi yelpazeye göre değişeceğini düşünüyorum. Kendi iç dinamikleri işleyişlerine engel teşkil etmemektedir.*” Sendikalı Ö12 “*Geleceğini parlak görmüyorum. Eğer kendilerini siyasi parti olarak değil de gerçekten eğitim sendikası olarak görürlerse ve ortak hareket edebilirlerse var olan sorunların azalacağına inanıyorum.*” Sendikalı 17 “*Giderek kalite artmakta. İnsanların hak ve sorumluluklarını bilmeleri oranında fırsatlar artar. Önlerindeki engellerde zamanla kalkar.*” Sendikalı Ö-18 “*Siyasal etkiler olduğuna eminim, iktidara yakın sendikalar maddi – manevi daha rahat oluyorlar. İşleyişleri ve fırsatları daha fazla oluyor. Diğer sendikalar ise zorlanıyor, istifalar oluyor etkisiz görülen sendikalar boşalıyor.*” Sendikalı Ö-20 “*Gelecekte de herhangi bir değişimin olacağını sanmıyorum. Çünkü eğitim sistemimiz ve öğretmene bakış açısı değişmedikçe sendikalarında gelişmesi beklenemez.*” ifade etmiştir.

Yine eğitim sendikalarının geleceği ile ilgili olarak; Sendikasız Ö-1 “*Hiçbir şey yapmadıkları için kapanacaklardır.*” Sendikasız Ö-8 “*Eğitim sendikalarında üye fazlalığına göre işlevselliğini sürdürüyor üye fazlalığı da iktidar partisi ile doğru orantılı gidiyor. Fırsat guruplara ayrılarak değil tek bir çatı altında birlik olarak çözülebilir.*” Sendikasız Ö9 “*İyi görmüyorum. Çünkü işten anlayan kişiler sendikacılık yapmıyor. İşinde yetkin olmayan kişilerin yaptığı iş ne olur.*” Sendikasız11– “*Bu şekilde devam ederse, çalışanlara faydası olacağını inanmıyorum. İnanırlılıklarını ve işlevselliğini yitireceğini düşünüyorum.*” Sendikasız Ö20- “*Seslerini siyasi ideolojilerine göre değil eğitimcilerin ihtiyaç, sorunlarına göre iletmeliler gerekli mercilere. Engeller bence; ideoloji farklılıkları sağlayacak çıkarlar hükümet ve partinin engeller.*” olarak düşüncesini ifade etmiştir.

Kategori-5: Niteliğin Artırılması

Tablo 6’da sendikalı olan ve olmayan öğretmenlerin eğitim sendikalarının mevcut sorunlarını nasıl çözmeleri gerektiğine ilişkin görüşleri verilmiştir.

Tablo 6.
Sorunların Çözümüne Yönelik Geliştirilen Önerilere İlişkin Görüşler

<i>Sendikalı Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>Sendikasız Öğretmenler</i>	<i>f</i>
Hepsi kapatılıp tüm öğretmenlerin bir sendika altında toplanmaları gerekiyor.	6	Tek çatı altında toplanmalı	3
Gerçek anlamda siyasetle değil de işleri olan öğretmen hakları ile ilgilenilmeli.	3	Öğretmenlerin ihtiyaçlarını ve isteklerini göz önünde bulundurmaları gerekiyor.	3
Çalışması gerekir. Sadece öğretmenleri sendikalara üye yapmak yetmiyor.	3	Kendilerini geliştirmeleri gerekir.	2
Her öğretmenler ile iletişim kurulması gerekir.	3	Üyelerine yeteri kadar iyi hizmet verdiğini düşünmüyorum	2
Sahaya inmeleri gerekir	2	Sendikalar ideolojiden arınması gerekir.	2

Tablo 6'da görüldüğü gibi sendikaların yaşadıkları sorunların çözümü için sendikalı öğretmenler sendikaların tek çatı altında toplanması gerektiğini, siyasetten daha ziyade öğretmen sorunları ile ilgilenmeleri, sahaya inmeleri, her öğretmen ile birebir ilgilenmeleri ve daha çok çalışmalarını gerektiğini belirtmişlerdir. Sendikasız öğretmenler ise sendikaların yaşadıkları sorunların çözümü için; sendikaların tek çatı altında toplanmaları, öğretmenlerin ihtiyaçlarına daha duyarlı olmaları, siyasetten arınmaları ve daha çok çalışmalarını gerektiğini ifade etmişlerdir.

Eğitim işkolunda faaliyetlerin yaşadıkları mevcut sorunların çözümü için; Sendikalı Ö-1 “Kendilerini daha net ve iyi ifade etmeli. Yaptıkları hizmetleri daha iyi duyurmalı insanlarla ilişkilerini artırmalı.” Sendikalı Ö-11 “Sadece yetkili sendika olma adına öğretmenlere yaklaşılmalı başka zaman yüzlerini gördüğümüz yok.” Sendikalı Ö-13 “Öğretmenlerle daha sık görüşülmeli, ilgilenilmelidir. Öğretmenin sıkıntısını anlatmadan bunu hissedecek kadar yetenekli sendikacıların yetişmesini diliyorum.” Sendikalı Ö-17 “Amaç ve hedeflerini iyi belirlemeli, daha yaygın olarak çalışmalar yapılmalı, amaç dışı faaliyetlerde bulunulmamalı.” Sendikalı Ö-18 “Faaliyetlerini arttırmalı ve üyelerine daha yakın olmalı, her durumdan haberdar etmelidir. Seçtikleri yöneticiler yetersiz görülürse değişiklik yapılmalıdır, kayırmacılık olmamalıdır.” Sendikalı Ö-20 “Öncelikle sendikaların kendilerini değil de, temsil ettikleri öğretmenleri düşünüp savunmaları gerekir. Farklı sendikalarda olduğu için başkalarının önünü kesme faaliyetlerinin sona ermesi gerekir. Kısacası sendikalar birbirleri ile polemige girmek yerine asıl işleri olan öğretmen haklarını korumaya uğraşmalıdırlar.” Sendikasız Ö-31- “Bence özellikle sendikacılık uygulamalar konusunda Avrupa ülkelerindeki sendikacılık faaliyetlerini örnek almalı, incelemeliler.” biçiminde görüş bildirmiştir.

Yine eğitim sendikalarının yaşadıkları sorunların çözümü için yukarıda ifade edilen görüşlerden farklı olarak; Sendikasız Ö-1 “Sendikalar neyi yapması gerektiğini

biliyorlar. Yapmama nedenlerini kendilerine sorabilirsiniz.” Sendikasıız Ö-2 “Öğretmenlerin sorunlarını iyi bilmelidirler. Daha sistemli çalışmalılar. Güçlerini arttırmalıdır.” Sendikasıız Ö-4 “Öğretmenlerin çığlıklarına kulak verip onları dinlemeli bunu düzgün bir biçimde Hükümete sunmalıdır.” Sendikasıız Ö-7 “Birbirleri ile uğraşmak yerine sorunları çözümlenmeye çalışsınlar.” Sendikasıız Ö-8 “Eğitim sendikalarının sadece eğitim çalışanlarını düşünür. İşler yapmasını ve tek bir çatı altında toplanmasını yapılan işlerde siyasal rant sağlanmak amacıyla yapılmamasını.” Sendikasıız Ö-10 “Üyelerle daha fazla işbirliği olmalı. Sendika yetkilileri sadece üye yapacakları zaman geliyorlar. Ondan sonra başka arayıp sormuyorlar diye düşünüyorum. Siyasetten de uzak durmaları gerekli.” Sendikasıız Ö-11 “Sendikalar siyaset yapılan yerler değil. Çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesi kalitelerin artırılması için çaba harcayan yerler olmalı.” Sendikasıız Ö-13 “İdeolojiye hizmet etmeyi bırakmalılar. Tüm eğitim çalışanlarının birliğini sağlanmalıdır.” Sendikasıız Ö-15– “Öğretmen sorunları gerçekçi bir şekilde ele alınması. Eğitimde karşılaşılan sorunlara nitelikli çözümler geliştirmeleri. Anlık çözümler yerine genel geçer çözümler bulunmalı. Çözüm birilerini memnun ederken diğerini üzmemelidir.” Sendikasıız Ö-17 “Siyasetten uzak durmaları. Yapıcı çalışmalara yönelmeleri. Öğretmenin insan olduğunu anlamaları. Eğitici kökenli başkanların olması. Başkanların, danışmanların hukuksal anlamda da bilgi düzeyi olması.” Sendikasıız Ö-18 “Öncelikle amaç ve faaliyetleri çok iyi anlatmalılar biz eğitimcilere aktif olarak çalışmalılar, eğitimcinin her daim arkasında olmalılar.” Sendikasıız Ö-20 “Bir camia düşünün ki iktidar ne ise o grupta aynı düşünceden olmaya zorunlusun ne acı. Oysa bizler Zikri Hür ve Vicdanı Hür olmalıyız ki geleceğin büyük Türkiye’ sine sağlam beyinli gelecek kaygısı taşıyan kişilikli bireyler yetiştirelim. Şimdi soruyorum bizim fikrimiz ve vicdanımız hür mü? Biz ne kadar kişilik sahibiyiz ki yetiştireceğiz.” olarak görüşlerini ifade etmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eğitim işkolunda faaliyet gösteren sendikaların yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılan bu araştırmaya katılan sendikasıız öğretmenlerin yedisi eğitim sendikaların çalışmalarını genel olarak yeterli bulmadığını, 12’si takip etmediğini, biri ise yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Sendikalı öğretmenlerin ise üçü sendikaların çalışmalarını genel olarak yeterli bulduğunu, 15’i yeterli bulmadığını, ikisi ise takip etmediğini ifade etmiştir.

Sendikalı öğretmenlere göre Türkiye’deki eğitim sendikalarının karşılaştıkları en önemli sorunlar; ekonomik sıkıntılar, yeterli üye bulamama, öğretmenlere yeterince yardımcı olamama, yeteri kadar kendilerini tanıtamama, gerçek anlamda öğretmenlerin sorunlarına değinmeme, siyasi baskıdan korkularak, kimseye ters düşmemek adına yeterli faaliyet yapmama, hükümet tarafından ciddiye alınmamadır.

Sendikasıız öğretmenler ise eğitim sendikalarının yaşadıkları en önemli sorunları; hükümet üzerinde yeterli yaptırım güçlerinin olmaması, kendilerini yeterince ifade edememeleri ve öğretmenlerin üye olmak istememesi olarak ifade etmişlerdir.

Sendikalı bir öğretmen “...yetenekli adam yok, herkes kendine yontuyor” ifadesiyle sendikaların yeterince iyi yönetilmediğini ve adam kayırmacılığın yaşandığını ifade etmiştir. Başka bir sendikasıız öğretmen “...tüm sendikalarda yaşanan sorunlar, eğitim sendikalarında da yaşanmaktadır” ifadesiyle, eğitim sendikalarının Türkiye’deki

genel sendikal problemlerden etkilendiği ve benzer problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sendikalı bir öğretmen ise “*sendikaların kahvehane gibi*” kullanıldığını ifade ederek sendikaların yaşadıkları sorunları metaforik bir dil üzerinden açıklamıştır.

Araştırmada sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin büyük çoğunluğu, sendikalar üzerinde, siyasi partilerden ve siyasilerden kaynaklı baskıların olduğunu ifade etmişlerdir. Sendikalı ve sendikasız öğretmenler, sendikalar üzerindeki ikinci derecede önemli baskının hükümetler ve iktidarlardan kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Sendikalı bir öğretmenin “*...her siyasi partinin kendi düşüncesinde bir sendikası var...*” ifadesi sendikaların siyasi taban üzerinde faaliyet gösterdiğini ve siyasi partilerden etkilendiğini göstermektedir. Başka bir sendikalı öğretmenin “*...hükümet hangi sendikaya yakınsa, o sendikaya baskı olası değildir...*” ifadesi sendikalar üzerinde, iktidardan kaynaklanan baskıların olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin çok büyük kısmı sendikalar ve siyaset arasında bir ilişki olduğunu kabul etmiştir. Ancak sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin bir kısmı bu ilişkinin doğal olduğunu kabul ederlerken, diğer kısmı bu ilişkinin olmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine öğretmenlerin bir kısmı sendika ve siyaset kurumu arasındaki ilişkinin bir dereceye kadar normal olduğunu, belli bir düzeyden sonra problemlere yol açtığını ifade etmişlerdir. Araştırmada sendika üyesi olan öğretmenlerin bile kendi aralarında bu konuda bir tutarlılıklarının olmadığı görülmüştür. Örneğin bir sendikalı öğretmen “*sendikalar ve siyaset arasında elbette ilişki söz konusudur ve hayli doğaldır. Taraf olmamak elde değildir...*” derken başka bir sendikalı öğretmen “*...doğal bulmuyorum hatta tek bir çatı altında toplanılmasını daha doğru buluyorum...*” demiştir. Bir sendikalı öğretmen ise “*...sendikaların tarafsız olacağına ihtimal vermem.*” demiştir. Sendika ve siyaset arasındaki ilişki ve bu ilişkinin doğal olup-olmadığına ilişkin görüş ayrılığı sendikasız öğretmenler için de geçerlidir. Bir sendikasız öğretmen “*...bence var. Bunların olması doğal. Çünkü insanın olduğu her yer de siyasi ideoloji vardır...*” derken, bir başka sendikasız öğretmen “*...kesinlikle eğitim sendikaları ile siyasi ideolojiler arasında ilişki var. Olmasaydı her siyasi görüş göre ayrı sendika olmazdı. Doğaldır ama olmamalı bence...*” ifadeleriyle, öğretmenler eğitim sendikaları ve siyasi partiler arasındaki yoğun ilişkiye dikkat çekmektedirler.

Öğretmenler sendikaların siyasetten beslendiklerini ve çeşitli siyasal ideolojilerden doğal olarak etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin bir sendikalı öğretmen “*...evet hepsi çeşitli ideolojilerden beslenir.*” derken başka bir sendikasız öğretmen ise “*...Türkiye’de siyasi ideolojinin karışmadığı bir kurum yok zaten*” diyerek durumun sendika ve siyasi parti ilişkisi ve Türkiye gerçekliği ile ilgili olduğunu ifade etmiştir.

Türkiye’de sendika ve siyasi parti ilişkileri, sorun alanlarından biri olarak görülmektedir. Sendikalar “geleneğe” oluşturamayan ve bu anlamda bir model eksikliğinden kaynaklanan yapıları nedeni ile siyasi partiler tarafından bir etki alanı içinde görülmüşlerdir. Sendikaların bu etkileme süreçlerinden bağımsız kalabilmeleri ise mümkün olamamıştır. Siyasi partiler sendikaların kuruluşundan bu yana hemen her dönemde sendikaların ve diğer STK’ların yönetimlerinde örtülü veya açık söz sahibi olmak için belirgin çaba içinde bulunmuşlardır. Sendikaların sadece belirli bir siyasi görüşün yönetiminde yer aldığı örgütler durumuna dönüşmesi halinde, üyelerle olan mevcut ilişkilerin de siyasi partinin faaliyetleri ile sınırlı kalabilmektedir. İlişkide olunan partinin muhalif ya da iktidar partisi oluşuna göre sendika/üye ilişkileri

düzenlenebilmektedir. Bu olgu beraberinde sendika üyeleri arasında “partili olmayı” yaygın hale getirmektedir. Üyelerin bir kısmının sendika ile olan ilişkileri sadece bu nedenle en asgari düzeye inebilmekte, sendika üyeliği adeta “kerhen” sürmektedir. Sendikaya yeni üyelerin kazandırılmaması ve sendika içi demokrasinin yaygınlaşmaması açısından bu olgunun sendikaların bir kısmı için önemli bir sorun alanı oluşturmaya devam ettiği gözlenmektedir (Lordoğlu, 2004).

Türkiye’de sendikacılığın gelişim süreci açısından bakıldığında sendikaların asıl amacı işçi çıkarlarını korumaktan çıkıp, siyasi ve ideolojik fikirlerin iş hayatındaki yansımaları olmuştur. Hatta bazı sendikalar, partiler üstü politika izleyerek iktidarda hangi parti varsa o partinin istekleri doğrultusunda hareket etmiş, iktidar partisi ile ters düşmenin kayıp anlamına geldiği düşünülmüştür (Özkiraz ve Talu, 2008).

Sendikalı öğretmenlerden bazıları sendikaların geleceği ile ilgili olarak; hiçbir şey yapmadıkları için kapanacaklarını, statik bir yapıya sahip oldukları için bir sıçrama yapamayacaklarını, sendikalarda işten anlayan yöneticiler olmadıkları, iktidarın ya da muhalefetin veya çeşitli örgütlerin güdümünden çıkmadıkları için geleceklerinin çok iyi olmayacağını ifade etmişlerdir.

Sendikalı öğretmenler, sendikaların geleceğinin daha iyi olması için sendika yetkililerinin; objektif olması, siyasi ideolojiden uzak durması, eğitim ve öğretim sorunlarına eğilmesi ve yapılacak işler ciddiye alınarak başta öğretmenlerin talepleri değerlendirmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Sendikalı öğretmenler, sendikaların geleceğinin ülkenin siyasi yelpazesi ile de ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışanların hak ve sorumluluklarının daha çok farkında olmaları ve örgütlü toplum olma gereksiniminin daha çok hissedilmesi sendikaların geleceğini de olumlu etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Sendikalı bir öğretmen “...gelecekte de herhangi bir değişimin olacağını sanmıyorum. Çünkü eğitim sistemimiz ve öğretmene bakış açısı değişmedikçe sendikalarında gelişmesi beklenemez...” ifadesiyle sendika sorununun, eğitim sisteminin genel sorunları ve toplumun eğitime bakış açısıyla ilgili olduğunu belirtmiştir.

Sendikasız öğretmenler ise sendikaların geleceğinin daha iyi olması için; sendika yetkililerinin siyaset ile çok iç içe girmeden, gerçekten eğitimin ve öğretmenlerin sorunları ile ciddiyetle ilgilenmeleri durumunda sendikaların toparlanacağını ve iyi olacağını ifade etmişlerdir. Sendika üyesi olmayan öğretmenler, sendikaların geleceği hakkında “... kafa yapısı değişmedikçe hiçbir gelecek görmüyorum maalesef...” diyerek sorunun sendika yöneticilerin sendikaya ve eğitime bakış açılarıyla ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun da değişmesinin çok zor olduğunu ve sendikaların geleceğinin de bu yüzden çok iyi olamayacağını ifade etmiştir.

Sendikalar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de 1980’li yıllardan itibaren önemli üye kayıpları yaşamaya başlamıştır. Sendikaların mevcut anlayışlarını ve politikalarını devam ettirmeleri durumunda, güç kaybetmeye devam edeceklerini söylemek çok da yanlış bir öngörü olmayacaktır. Sendikaların çok büyük bir bölümü yıllardır, daha kolay ve zahmetsiz örgütlenme imkânı sağlayan kamu sektöründe örgütlü bulunmaktadır. Ancak son yıllarda kamu sektörünün hızla küçültülmesi sonucunda, sendikaların üzerinde durdukları zemin sağlamlığını yitirmektedir. Bir başka deyişle, Türkiye’de sendikaların güç kazanabilmesi için özel sektörde örgütlenme sorunlarının iyi tespit edilerek, bu sorunlara yönelik yeni politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Uçkan ve Kağnıcıoğlu, 2008).

Şimşek ve Seashore (2008) yaptıkları araştırmada, eğitim sendikalarına gelecek imajını gerçekleştirebilmek için bir dizi strateji ve taktik önermişlerdir. Bu stratejiler şunlardır; öğretmen kalitesine odaklanmak, meslek için gerekli olan profesyonel standartları saptamak, öğretmenlerin mesleki ve profesyonel gelişimleri için önderlik rolü üstlenmek (toplular sözleşmelerin en önemli bileşeni olarak bu konuyu öne almak) sendikaların kurumsal dönüşümü için önderliği üstlenmek, performansa dayalı ödeme konusunda standartlar geliştirmek ve yaymak, eğitimin zor süreçlerine dâhil olmak, okul ve sınıf düzeylerine daha yakın durmak, daha yatay ve esnek yapılanmış sendika örgütlenme modelleri üzerine odaklanmaktır.

Araştırmada sendikalı ve sendikasız öğretmenlerin, Türkiye’de eğitim sendikalarının niteliğinin artması için, tüm eğitim sendikalarının tek çatı altında toplanmasının gerekliliği konusunda hem fikir oldukları oraya çıkmıştır. Sendikalı öğretmenler sendikaların niteliklerinin artırılması için sendika yetkililerinin; gerçek anlamda siyasetle değil de işleri olan öğretmen hakları ile ilgilenilmeleri, daha çok çalışmaları, her öğretmenle iletişim kurmaları ve sahaya inmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Sendikalı öğretmenler, sendikaların niteliklerinin artırılması için sendika yetkililerinin öğretmenlerin ihtiyaçları ve isteklerini göz önünde bulundurmaları, kendilerini geliştirmeleri ve siyasal ideolojiden arınmaları, sadece yetkili sendika adına öğretmenlere yaklaşmamaları, eğitim içi faaliyetlerde bulunmaları (yarışma, sinema, tiyatro vb.), eğitimin sorunlarını üst düzeylere taşımaları, kendi vizyon ve misyonlarını üyelerine ve üye olmayı düşünen insanlara anlatmaları, amaç dışı faaliyetlerde bulunulmamaları, faaliyetlerini arttırmaları ve üyelerine daha yakın olmaları, her durumdan çalışanları haberdar etmeleri, seçtikleri yöneticiler yetersiz görülürse, onları değiştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca sendikalarda kayırmacılık olmaması, temsil ettikleri öğretmenleri savunması ve farklı sendikalarda olduğu için başkalarının önünü kesme faaliyetleri sona ermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sendikasız öğretmenler sendikaların çalışmalarının niteliğinin artması için; sendikaların tek bir çatı altında toplanması gerektiğini belirtmişlerdir. Sendika yetkililerinin öğretmenlerin sorunlarını iyi bilmeleri, daha sistemli çalışmaları, birbirleri ile uğraşmak yerine sorunları çözmeye çalışmaları, yapılan işleri siyasal rant sağlanmak amacıyla yapmamaları, siyasetten de uzak durmaları, eğitimde karşılaşılan sorunlara nitelikli çözümler geliştirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca sendikalarda eğitimci üyeler başkan olmalı, sendika başkanlarının ve danışmanlarının hukuksal anlamda da bilgi düzeyi iyi olmalı, amaç ve faaliyetler çok iyi anlatılmalı, eğitim ve öğretimin izlenmesi ve geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Sendikaların yeni politikalar geliştirirken, uluslararası ve ulusal sorunların yanı sıra kendi içyapılarından kaynaklanan sorunların da farkında olmaları ve bu sorunları doğru ve gerçekçi bir şekilde ortaya koymaları gerekmektedir. Bunun için ise sendikalar, mevcut ve potansiyel üyelerinin profillerini çizen ve beklentilerini tespit eden araştırmalar yapmalı veya yapılan araştırmalara destek vermelidirler. Sendikaların içinde buldukları krizden çıkabilmesi için devletten bekleme alışkanlıklarından ve sorumluluğu yasalara atma refleksinden vazgeçerek, aynayı biraz da kendilerine tutmaları gerekmektedir. Bir başka deyişle, sendikalar savunmacı yapılarından sıyrılarak, eleştiriye ve iletişime açık, katılımcı, şeffaf ve çalışan sınıfla bütünleşebilen

yeni bir yapıya kavuşmalı ve işçilerin beklentilerini farklılaştıracak şekilde farklı misyonlar yüklenmelidirler (Uçkan ve Kağnıcıoğlu, 2008).

Türkiye'deki sendikal tikanıklıkların giderilmesi ve sendikacılığın gelişmesi için bazı yasal düzenlemeler söz konusudur. Yasal değişiklikler konusunda iş güvencesinin sağlanması, örgütlenme önündeki engellerin kaldırılması ve sendikal örgütlenmenin kolaylaştırılması gerekmektedir. Sendikal örgütlenmenin hem üye kazanması, hem de etkinliğinin artırılabilmesi için dikey örgütlenmelerin yanı sıra, yatay örgütlenmelere gidilmelidir (Friedrich Ebert Vakfı, 1996).

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir;

- 1) Araştırmada öğretmenlerin eğitim sendikalarının çalışmalarını yeterince takip etmedikleri ve yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin eğitim sendikalarından beklentileri yapılacak araştırmalar ile tespit edilmeli ve sendika yönetimleri öğretmenlerin beklentilerine göre görevli oldukları sendikaları yeniden yapılandırmalıdır.
- 2) Eğitim sendikalarının karşılaştıkları temel sorunlar konusunda kamuoyu, öğretmenler ve sendikaların yöneticileri bilgilendirilmelidir. Eğitim sendikalarının yöneticileri bu sorunların çözümü için tedbirler almalı ve çalışmalar yapmalıdırlar.
- 3) Eğitim sendikaları üzerinde var olan siyasi baskılar konusunda kamuoyu ve toplum bilgilendirilmeli. Bu baskılar ile mücadele için tüm sendikalar işbirliği halinde olmalıdırlar.
- 4) Sendikaların yaşadıkları sorunlar ülke genelinde yapılacak büyük örneklemelerdeki nicel araştırmalar ile tespit edilmeli ve sorunların çözümü için uzun dönemli politikalar hazırlanmalı.

KAYNAKLAR/REFERENCES

- Akyüz, Y. (1980). *Öğretmen örgütlenmesi* (Türkiye, Fransa, İsviçre ve Uluslararası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Altunya, N. (2008). *Türkiye'de öğretmen örgütlenmesi (1908-2008)*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Bascia, N. (1994). *Union in teacher's professional lives: Social, intellectual and practical concerns*. New York: Teachers College Press.
- Battal, E. ve İnce, T. (2004). *Öğretmen örgütlenmeleri ve eğitim bir-sen*. Ankara: Eğitim Bir Sen Yayınları 2004
- Baysal, Ö. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenme tutumları (Uşak Örneği)* Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bölümü
- Demiryürek, E. (2008). *Eğitim iş kolunda faaliyet gösteren kamu sendikalarına üye öğretmenlerin eğitim sürecinde kazandırılmasını gerekli gördükleri değerlere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Friedrich Ebert Vakfı (1996). *Küreselleşme sürecinde ve değişen koşullarda Türk sendikacılık hareketi: fırsatlar ve riskler*, İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı Yayını, 1996, s. 19.
- Gökçe E. (2009) *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri*. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eylül, 2009.
- Gül, M. H. (2007) *Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Lordoğlu, K.(2004).Türkiye’de mevcut bazı sendikaların liderlik ve yönetim anlayışları ve bazı sendikal sorunlardan örnekler. *Çalışma ve toplum*, 2004/1.
- Miles, M.B.ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*, (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Özkiraz, A. ve Talu, N. (2008) *Sendikaların doğuşu; Türkiye ve Batı Avrupa ülkeleri karşılaştırması Sosyal bilimler araştırmaları dergisi*. 2, (2008): 108-126.
- Serinoğlu,R. (2004).“Eğitim hizmet kolundaki sendikaların eğitim amaçları ve amaçladıkları insan modelleri” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Şimşek ,H. ve Seashore, K. (2008). Teacher unions, new union ismand shifting cultural metaphors. *Eurasian journal of educational research*, 31, pp, 93-113/ 2008
- Taş, A. (1995). *İlköğretim okulları öğretmenlerinin eğitim sendikalarından, sendikacıların öğretmenlerden beklentileri*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Tok, T. N. (1996). *Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Uçkan, B. ve Kağnıcıoğlu, D. (2008). “İşçilerin sendikalara ilişkin algı ve tutumları: Eskişehir örneği”, *Sendikal Hak ve Özgürlükler – Türkiye Gerçeği” Sempozyumu Kasım 2008*, Ankara.
- Ulutaş, U. ve Sönmez, İ. (2011). *Eğitimci kadınların sendikal örgütlenme eğilimleri ve sendikal sürece katılım düzeyleri üzerine bir inceleme (Eskişehir Örneği)*.Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu.
- Yıldırım,A., ve Şimşek,H.(2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (Genişletilmiş 5. baskı.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- www.csgb.gov.tr/csgb Portal/ Show Property WLP%20 Repository/csgb/dosyalar /istatistikler/ 4688_istatistik_2011 15. Eylül 2011 tarihinde T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2011 kamu çalışanları sendikaları üye sayısı alınmıştır

İletişim/Correspondence

Murat TAŞDAN
Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
KARS-TÜRKİYE
Tel: 05052400516
e-posta: murattasdan@gmail.com

